

L'EXPRESS REVUE HEBDOMADAIRE UKRAINIENNE **TRIDENT**

Число 36 (294) рік вид. VII. 27 вересня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 27 вересня 1931 року.

Того самого дня телеграф приніс дві звістки: одну — з Москви, другу — з Будапешту. В Москві обвалилася велика баня собора Христа-Спасителя, що саме його руйнують большевики. Під Будапештом упав в провалля з зірваного віадуку експрес Будапешт-Кельн. І там, і там — динаміт. В Москві динамітом зривають величний собор на виразний і одвертий наказ циничної совітської влади. На залізниці в Угорщині, зриваючи екразитом віадук, вчиняють страшну катастрофу комуністичні агенти потайні, що їх виховує своїм коштом всюди по світу 3-ій Інтернаціонал, alter ego совітського уряду.

Що варварська і безбожна влада руйнує в Москві національний історичний і художній пам'ятник російського народу, що вона, ця влада, в боротьбі своїй з релігією не знає меж, — це особливого вражіння, звісно, в Європі зробити не може. Як не роблять на ту-ж Европу вражіння тисячі і тисячі жертв кривавого терору, десятки тисяч засланих політичних, що в страшних тортажах засуджені на певну смерть на каторзі Соловецькій чи в засипаних снігом лісах півночі. Що поневолені Москвою народи кров'ю своєю скропляють ті товари, які спродує дешевою ціною на захід совітський уряд, — до цього Європі байдуже. Байдуже їй до долі страшної України та інших земель, що стогнуть в тяжкому ярмі. Це не перебиває купувати вигідно крам, що на йому людська кров, це не перешкоджає трактувати з тими, хто тією людською кров'ю торгує.

Та ніби инша річ будапештянська катастрофа. Там загинуло і покалічено тільки кількидесят чоловік. Але-ж сталася вона в Західній Європі, де ніби панує лад і спокій; сталася вона в культурній

країні, де вся сила державного апарату забезпечує життя і добробут мешканців. Та катастрофа потягла за собою смерті Богу духа винних людей. Їх в нелюдський спосіб вбили комуністи. І ті вивченики і пахолки Москви ще й вихваляються своїм нелюдським чином, прилюдно оголошуючи, що скеровують його проти буржуазного ладу, якому вони оголошують війну на життя і смерть. Тут-же ходить про кров уже не східню, що так легко точиться, а західню, про кров європейську, яка ніби для європейських держав дорожча і стояти на варті якої їх найпростіший обов'язок.

Будапештянський змах — це кривава рана, що всесвітні розбійники та підпалачі завдали на тілі європейського громадянства. Адже-ж серед жертв є люде різних націй. Вибух віадуку — це грізна пересторога Європі. Це — яскрава і кривава ілюстрація до тих пертракцій куртуазних, які точаться з совітами в Женеві та в інших столицях світу.

От знов допіру ухвалено кликати совіти ще на зібрання одної комісії женеvської...

Нема глухіших од тих, хто не хоче чути, і сліпіших за тих, хто не хоче бачити. Невже - ж для того, щоб нарешті ті, в чиїх руках доля Європи, а разом з нею і культурного світу, побачили страшну небезпеку, яка, понявши кривавим кошмаром Схід, звідти загрожує Заходові і всьому світові, треба ще грізнішого temento?

Невже, звичайно такі розважні і тверезі, політики зрозуміють це лише тоді, коли для того, щоб безпечно їздити залізницями по всій Європі коло кожного мосту треба буде поставити збройну варту, фактично проголосити военний стан?

Чи вони ждатимуть, доки доля храма Христа-Спасителя спіткає Нотр Дам чи Вестмінстерське абатство?

Чи не запізно буде?

На політичні теми.

IV.

Де-же наші спільники в майбутній боротьбі.

(Політика синтезу)

Вертаючись тепер до відносин з великими державами, мусимо констатувати, що справжні симпатії до нашої справи ми найдемо у тих елементах європейського суспільства, які заінтересовані, або можуть бути заінтересовані з тих чи інших мотивів у відновленню української державности.

Ці мотиви в наші часи мають подвійний характер:

По-перше, зацікавлення до нас може прийти з боку тих чужинців, які хочуть нищення більшовизму, або його ослаблення. Цей мотив часом прибавляв чималу увагу до нашої справи, але в кожній країні уряди міняються, на зміну консерваторам приходять соціялісти, що дуже мало мають охоти боротися з більшовизмом і дуже багато бажання зблизитися з ними. Через це певнішим є другий мотив, а саме — небажання серед чужинців бачити відновлення російської імперії у всій своїй силі і могутності.

Цей мотив більше сталий, більш постійно діючий, більш для нас важливий. В світі, треба сказати, не так вже багато охотників до збереження чи відновлення російської всемогутности, яка безперечно в нинішні часи, в часи ослаблення (порівнюючи до довійськових часів) майже всіх європейських держав, є значно небезпечніша. Про порушення європейської рівноваги можна багато говорити і ми тут не маємо змоги розвинути цю тему. В усякому разі безпосередні інтереси що-до ослаблення Росії, а разом з тим симпатії до нашого визволення ми бачили і у турків, і у Румунії, у поляків, не кажучи вже про Балтійські держави. Такі ж інтереси помічалися і серед певних англійських, італійських і навіть французьких кол.

Часові причини — перемога травоїстів у Англії, міжнародні і економічні комбінації Італії, що привели її, як і Туреччину (останню ще в більшій мірі) до зближення з ССРСР, — ослабили інтерес цих країн до нашої справи, але ні в якому разі його не знищили: цей інтерес остільки лежить глибоко в самій суті справи, що вмерти він не може і у відповідну хвилю безперечно прокинеться з новою силою до життя. Що-до Франції, то її інтерес до нас впливав здебільшого з антибільшевицьких настроїв її провідних кол. Франція, чи значна частина її політичних кол старого гатунку зберігають ще подекуди старі російські симпатії і безвідставні надії на відновлення колишнього союзу Франції змогутньою Росією проти Німеччини... Але і у Франції в останній час все більше і більше набірає прав горожанства думка, що Росія для них

*) Див «Тризуб» ч. 35 (293).

вже навіки втрачена, що чим меншою буде її сила, тим ліпше для Франції, що відновлення незалежності України буде корисним для Франції, що блок держав, таких як Мала Антанта і Польща, збагатиться тоді дуже поважним політичним чинником, яким є Україна. Ці ідеї висловлювалися вже не раз в пресі різними депутатами (п. п. Евен, Молінь'є та інші) і до них громадська опінія безперечно прислухається.

Але запитаємо себе, чи всі ті кола міжнародні, які хочуть України незалежною для боротьби з більшовизмом або для ослаблення Росії, співчували б нашим виступам одночасно і проти Москви і проти Румунії та Польщі? — В очах цих чинників, як би не ставилися вони критично до тих чи інших проявів польської політики, така боротьба на всі боки знищила б всякий їх інтерес до нашої справи; для них те, що ми тут доводимо, ясно само собою, для них наше порозуміння з Польщею і Румунією, це *conditio sine qua non* їх інтересу до нашої справи, їх віри в те, що ми дійсно хочемо і будемо самостійними.

Наші непорозуміння з сусідами в справі меншостевій, навіть сама «паціфікація» — це факти, що заторкували хіба гуманітарні почуття чужинців, але ми це вже добре знаємо, — на гуманітарних почуттях далеко не в'їдеш. З погляду ж чужинців всі меншостеві непорозуміння уявляються чимось другорядним і тут крім «симпатії» нічого у них ніколи ніхто не роздобуде. Щоб зацікавити Україною, повторяємо, треба грати на зовсім інших, на державних інтересах великих народів: на боротьбі з більшовизмом, на ідеї ослаблення російської всемогутности

* * *

Одна тільки Німеччина уявляється нині активно антипольським елементом, але на цього чинника годі покладати нам будь які надії. Цей антипольський елемент є так само і антиукраїнським елементом. Політика Німеччини в порівнянню з часами війни, на жаль, різко змінилася; зробилася яскраво русофільською і совітофільською.

Оскільки в часи війни Німеччина воліла розбиття російської імперії, ослаблення її сили, остільки по Версальським договорі, після того, як всі її колонії були забрані, «Дранг нах остен» — стародавнє стремління на схід до Багдаду, до ближчого сходу змінило свій напрям. Німеччина вирішила використати, більш того, цілковито взяти в свої руки увесь ринок збуту рештків колишньої імперії с. т. СССР. При цій умові зникало вже у неї бажання до відділення України.

Але до мотивів чисто економічних приєднався і мотив політичний. Почуваючи себе глибоко ображеною Версальським договором, Німеччина стала шукати спільників і мусіла простягнути руки до СССР, до червоної Москви. Властиво, німецькі політики добре розуміють, що це є гра з огнем. Вони ліпше всіх знають, чога хочять большевики: руїни всього світу. Вони знають, що, співпрацюючи з совітами, вони поширюють тим самим небезпечний комуністичний рух в Німеччині. Гра небезпечна, гра страшна...

Але Ратенау в Генуї в 1922 році все ж дозволив собі цю приємність: зробив сюрприз Пуанкаре і Ллойд Джорджу, підписав потайки знаменитий Рапальський договір з Москвою. Бріан в одній з останніх своїх промов в парламенті назвав цей договір найбільшою подією післявійськових часів. Коли він є таким для Європи, то ще більше грізним, ще більш трагічним став цей акт для всіх нас, для українців, для Кавказу, для самих росіян, які хочуть позбутись большевизму.

Німеччина, користуючись цим договором, повела, по-перше, політику на два фронти: в Локарно усміхалась Бріану, в Берліні дружнестискувала руки Чичерину і Літвинову. А далі вона використала широко терен ССРСР, щоб організувати своє озброєння, що заборонено їй на теренах своїх власних. Озброюючись сама, будуючи в ССРСР свої заводи і фабрики, даючи кредити і техніків для здійснення «п'ятилітки», вона озброїла і організувала, підтримувала увесь час і підтримує увесь лад в ССРСР. Чим більше студіємо ми ці справи, тим глибше переконуємося, що ми сидимо досі за кордоном головним чином завдяки Рапало, завдяки страшній політиці, що твориться в Європі.

Разом з тим, Німеччина є безумовно антипольська держава. От же може в ній і бачить наші критики свого союзника? Ну, що ж здоровимо, Дійсно, Німеччина радіє всім виступам і всім заворушенням в Польщі, раділа вона саботажу, раділа паціфікації...

Коли в 1918 році Німеччина все ж мала якийсь інтерес нам помагати у відновленню нашої державности, то нинішні їх «симпатії» до Галичини цілком іншого порядку. Їй не ходить про долю наших людей, їй ходить про те, що б Польща мала побільше прикростей. Такі союзники дуже небезпечні....

Прийде час, — ми віримо в те, що він наближається, — і дійде до якогось порозуміння між Німеччиною і Францією. Прийде час, коли це нове порозуміння (переспектива якого до речі, так жахає большевицьку пресу) знищить Рапальський договір. Але тоді логично дійде і до порозуміння між Польшею і Німеччиною. Мир і лад в Західній Європі це наш інтерес, це передумова нашого визволення. Коли нарешті цей внутрішній лад в Європі буде забезпеченим, коли європейські держави перестануть потребувати такого спільника, як ССРСР, наше становище радикально зміниться.

Але ці переспективи, в наближенню яких ми не бачимо нині нічого неможливого, ще твердіше підкреслять необхідність додержання нашої політики синтезу, нашого стремління, забезпечивши собі нейтралітет або й активну симпатію західніх сусідів, прокласти шлях собі до порозуміння і підпертя в час слушний з боку великих і менших держав Заходу.

Олександр Шульгин.

Підполковник Олександр Веденський

13 вересня с. р. в Кнютанжі помер підполковник української армії Олександр Веденський, Уповноважений Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції на район Кнютанж-Нільванж.

Народився покійний в слобідці Глушково на Чернігівщині 20 лютого 1893 року. Здобувши середню освіту, вступив він до Університету у Варшаві, але війна перервала його вищі студії, і покійний пішов на військову службу. Закінчив він Олександрівську Військову Школу та курси штабових старшин.

З початком революції ставши до лав молодшої української армії, в останній час займав посаду начальника на той час штабу 3-ої Залізної Стрілецької дивізії.

Переїхавши разом з багатьма товаришами з таборів у Польщі до Франції на роботу, перебував увесь час в Кнютанжі, де працював на заводі з 1924 року. Але перенесені злидні, життя в таборах, тяжка праця на заводі — це все підточило його кремезний організм. 11 вересня с. р. несподівано він захворів, перевезли його до шпиталю, де зробили йому операцію, мали вирізувати язву у щлункові. Але і операція не помогла: 13 вересня в тяжких муках він одійшов у вічність.

Смерть цього свідомого і скромного вояка, завжди спокійного і розважливого, всіма поважаного, як товариша, громадянина і приятеля — страшно вразила всю колонію.

16 вересня с. р. урочисто відбувся його похорон. В каплиці місцевого шпиталю зібрався востаннє вітати українського патріота вся кнютанжська українська колонія. Віддати останню пошану майже повністю приїхали члени Військового Т-ва з Оден-ле-Тішу, на чолі з Уповноваженим Т-ва сотн. Болобаном та своїм стягом. Кільки громадян на чолі з сотн. Тарнавським приїхали з Омекура. Прибув так само на похорон ген. хор. О. Удовиченко, Голова Т-ва б. Вояків у Франції, привізши з собою з Парижа стяг Т-ва. Присутня була також вся дитяча школа ім. Шевченка в Кнютанжі, в якій навчителем був покійний. Місцеві французькі комбатанти прислали своїх представників разом і з стягом.

Небіжчик лежить в труні з приколотим на грудях хрестом «Залізного Стрільця». Труна прикрита національним прапором. Коротку літтю відправив пастор протестанської церкви, бо небіжчик відмовився перед смертю сповідатися у місцевого російського пан-отця, як рівно ж і греко-католицького з росіян.

Похід рушив до церкви. Спереду оркестра, далі стяг французький, стяг Військового Т-ва, Стяг Оден-ле-Тішської філії, діти з квітами, вінки, катафал з труною, а за нею пастор та українське громадянство. В церкві після короткої служби Божої, пастир сказав надзвичайно чулу промову, яку закінчив словами: «Ви мусите далі боротися за визволення вашої батьківщини...»

Жалібна процесія вирушила на кладовище. До українців пристав кількисотенний натовп місцевого населення, що зібрався тут з нагоди місцевого свята, і похід надзвичайно величаво видався. На кладовищі, після благословення пастора, сказав коротку промову ген. хор. О. Удовиченко, Голова Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

А далі під звуки жалібного маршу оркестри, а потім «Вічної пам'яті» труну опустили тихо в могилу. Стяги низько схилюлися.

Підполковник О. Веденський

З смутком покидають дорогу могилу українські військові й громадяне.

Вічна пам'ять бойовому товаришеві, славному борцеві, незломному патріотові українському — підполковникові Олександрові Веденському. Найлегкою буде йому чужа земля.

О. Д.

Поручник Зоренко Дмитро

(Замість некролога).

26 серпня 1931 року в 4 год. по тяжкій і довголітній хворості на 33 році життя помер член нашої військової родини поручник Зоренко Дмитро, залишивши по собі дружину та 6-літню доньку.

28 серпня о 17 годині поховано його на чужій не своїй землі в м. Білостоці.

Народився Зоренко 28 жовтня 1898 року в м. Одесі, де скінчив середню технічну школу і потім школу військову.

Будучи українцем, вже в 1917 році вступив покійний до українських військових формацій, яких не залишав уже аж до самої смерті і залишався увесь час активним до самого інтернування.

В році 1921 бере участь в останній виправі Юрка Тютюнника, де застудився і набув хворобу легенів, яка й допровадила його до смерти.

В останній час покійний передчував свій близький кінець, свідомо готовився до нього і писав своїм старшим товаришам про це, висловлюючи при тому побоювання, що після його смерти не тільки не буде кому заопікуватися його родиною, а навіть не буде за що поховати його, бо місцева колонія емігрантська є нечисельна і бідна матеріально.

Вже майже на смертному одрі покійний докінчив розпочату у свій час працю по історії війська українського з часів листопадового походу 1921 року, яку й передав Українському Воєнно-Історичному Товариству.

Спи сном праведних, вірний сину України. Вдячна батьківщина не забуде тебе в часі свого воскресення.

Мих. Садовський.

3 життя й політики.

— Новий курс в господарській дійсності. — Чи висуває новий курс нові соціальні сили. — Новий курс на Україні.

Основним питанням сьогодняшнього совітського дня є питання про перспективи нового курсу господарської політики Сталіна. Через те, хоч займалися ми цією справою в попередньому нашому огляді, тепер знову вертаємося до тієї самої теми.

Спинимося спочатку на фактах біжучого господарського дня, які можуть дати відповідь, на те, чи дав курс який-небудь позитивний ефект в налагодженню економічної розрухи. На це питання доводиться дати негативну відповідь. На сільсько-господарському фронті більшовики можуть похвалитися одним єдиним досягненням: це — переведення серпневого плану хлібозаготівель. Але, коли прийняти до уваги, що основна маса хліба, яка поступила, надійшла од колхозів, де більшовики являються повними хазяїнами і що хлібозаготівлі переводилися коштом задержання збору хлібів й залишення їх у полі, це «досягнення» набуває досить сумнівного характеру. А між тим з виконанням основного завдання в сільському господарстві — із своєчасною і належною уборкою врожаю — більшовики і цілком не дали собі ради. По даним на 20 серпня по цілому ССРСР було скошено і зжато 75,3 відс. того, що передбачалося по плану, причому 1/3 врожаю лежить в полі не в'язана або не застиртована («Економ. Життя» ч. 186 з 28.VIII). Які з того можуть бути наслідки, догадатися не трудно. Тільки тепер, через рік ми довідемося, що в результаті несвоечасної уборки торік по приблизним підрахункам НКФІ в ССРСР втрачено коло одного мільярда пудів хліба («Екон. Життя» ч. 186 з 28.VIII), а це приблизно — одна четвертина чи одна п'ята всього врожаю. Є підстави думати, що сьогорічні втрати будуть не меншими.

В промисловості совітська преса за останній час одмічає цілком незадовольняючий стан в галузі нового капітального будівництва, в зв'язку з чим річний план капітального будівництва виконано не буде («Екон. Життя» ч. 190 з 3.IX). В окремих галузях промисловості невиконання плану стає повсякденним з'явищем. Це є факт, який в совітській дійсності набув повного права громадянства лише тепер на протязі третього «рішального» року п'ятилітки. Особливо зле стоять справи в обсягу кам'яновугільної промисловості, якій ЦК ВКПб наново мусить уділяти свою увагу і виносить відносно неї нові постанови (постанова ЦК з 15.VIII)

про збільшення вугільних і коксових ресурсів. Кам'яновугільна промисловість свого виконання, не зважаючи на всі заходи, вище 60-65 відс. плану не підносить. Причини цього, як-це ми бачимо з розмови з Косьором («Экон. Жизнь» ч. 193 з 4. IX), все ті самі, які підкреслювалися совітською пресою ще в липні минулого року — за тодішнього чергового прориву; це — відсутність технічного керівництва, відсутність постачання матеріальними ресурсами, незабезпеченість робітників житлом, прогули. На все це зверталось увагу і все це мало бути ліквідовано рік тому назад — фактично ситуація і дотепер лишається все та сама без змін на ліпше. А в результаті перед країною перспектива вугільного голоду, який хотять запобігти закликами більш економно використовувати паливо. Утруднене становище в кам'яновугільній промисловості веде, само собою, до утруднень і ускладнень в усіх інших галузях промисловости, яка споживає кам'яний вугіль, в першу чергу в металургії.

Таким чином всі факти останніх днів дають докази того, що новий курс жадних результатів позитивного характеру в господарському життю не дав. Більше того. Низка відомостей з різних ділянок господарського фронту свідчить про те, що пануючий організаційний хаос і безголов'я є тої міри і тих розмірів, що директиви центру про встановлення курсу лишаються на папері, що вони не в сили впровадити в цей хаос який-небудь організуючий принцип. На нараді управителів філій Держбанку, яка відбулася на початкові вересня в Москві, було констатовано, що система господарського розрахунку, яку заводять найбільш суворими заходами, в життю здійснюється дуже повільно, що господарського розрахунку як такого, ще немає («Экон. Жизнь» ч. 193 з 4. IX). Боротьба з «уравніловкою» більше обмежується резолюціями і газетними статтями. Новий порядок набору робочої сили, проклямований Сталінім, не здійснюється через те, що його «саботують» на Україні всі ті установи, які б його мусіли переводити в життя («Экон. Жизнь» ч. 193 з 4. IX).

Коли прийняти до уваги, що од початку нового курсу вже минає третій місяць що окремі заходи в напрямі його реалізації були пророблено ще раніше, до його офіційного проголошення, з наведених вище фактів ми маємо право робити висновки.

* * *

Новий курс, являючися по своїй суті гнилим компромісом, невдалою і безнадійною спробою погодити планове будівання «соціалізму» з принципами приватно-капіталістичного господарства, не може витворити в господарському життю совітської держави положення скільки-небудь сталої рівноваги, не може так само викликати скільки-небудь помітного поліпшення в їх господарському стані, не може сотворити хоч певну сталість в їхньому політичному життю. Стан несталої рівноваги, те небезпечне ходження над проваллям, яке весь час характеризувало совітське життя, як політичне, так і господарське, лишається визначаючою, головною рисою совітської дійсности тепер так само, як визначало воно її раніше до проголошення нового курсу.

Для нас найбільш цікавим і найбільш важним питанням є справа про те, які творить можливості цей черговий зігзаг сталінської політики для зросту впливу антисовітських сил; є для нас основною проблемою визначити, чи творить теперішній новий стан несталої рівноваги нову більш сприятливу ситуацію для їх об'єднання і їх активности. Аджеж від цих моментів буде залежати, в який бік і в кому напрямі може пересунутися в ближчому майбутньому та риса, яка удержує так сумнівну і непевну рівновагу цілої совітської будови.

Для того, щоб відповісти на це питання в першу чергу треба одмітити, що теперішній курс є розрахований передовсім на промисловість, себ-то на місто, на мійські елементи, а не потреби сільського господарства, не на село і не на селянство. Коли в зв'язку з новим курсом проголошено звільнення темпів колективізації, закріплення існуючих колхозів, то ця дирек-

тива має більш академічне, а не реальне значіння. Адже величезна більшість селянства уже загнана до колхозів і підпорядкована совітській владі. Таким чином для тих шарів людности, які до цього часу були головною рушійною силою проти совітського режиму, новий курс яких-небудь нових можливостей не створює. Може ходити тут хіба лише про те ослаблення темпу натиску і репресій, яке, переводячися подекуди в місті, рикошетом почасти може зачепити й село.

Ті зміни, які обіцяє здійснити новий курс у місті, з погляду зміни відношення громадських сил, в основному зводяться до двох моментів. Обіцяючи поліпшити становище спеців, він створює певні (ми вважаємо досить проблематичні) можливості для старої інтелігенції. Збираючися ліквідувати «урівніловку» він зміг би причинитися до виділення, як окремої соціальної групи — певного шару робітничої аристократії, кваліфікованих робітників.

Простіше здійснити — через те це до певної міри вже й переведено в життя — зміну відношення до спеців. Масмо на увазі тут, розуміється, не про зміну становища інтелігенції, яке б носило радикальний характер і яке вимагало б корінної перебудови совітського господарського і державного апарату. Мова йде про припинення того дрібного цькування і переслідування інтелігенції, яке само по собі вже може дати певний психологічний ефект. Заходи цього порядку, які вже, як ми зазначали, переводяться, вряд чи зможуть дати що-небудь для збільшення активу антисовітських сил. Занадто безсила, занадто дезорганізована і деморалізована совітським режимом є ця стара інтелігенція, щоб полегшення для неї могли хоч би потенційно збільшити антисовітський фронт. Схиляємося ми скоріше до протилежної думки. Думаємо, що, давши полегшення старій інтелігенції, Сталін здобуде цілу низку відданих працівників для свого режиму. Для цілої низки російських інтелігентів, які в своїй подорожі по совітських перекатах, встигли розчаруватися в своїх старих ідеологічних концепціях, совітський режим є єдино реально можливий в їх батьківщині. Особливо тепер, коли ці інтелігенти, піддаючися гіпнозу совітської преси, переконані що капіталістичний світ в результаті кризи є напередодні повного розкладу і упадку. А негативні моменти совітського режиму тепер, коли Сталін їх покликав до співпраці, коли він так рішуче і радикально покінчив з «росчлененієм» Росії і ліквідував всілякі українізації, видаються їм можливим до знесення етапом, якого не можна оминати. Більш складною була б ситуація і більш непевними для пануючої верхівки були б перспективи нового курсу, коли б він привів до відділення, як окремої соціальної групи, групи кваліфікованих робітників. Ця група, значіння якої для промисловости було б першорядним і рішаючим, очевидно усвідомила б свою незалежність, свої привилеї боронила б, домагалася би участі у владі. Але виділення такої групи є довгий і складний процес, який має своєю премією довге існування нового курсу. З другого боку, сотворення такої групи — не на папері лише, а в реальному житті, вимагає таких господарських умавок, які вряд чи зможуть бути реалізовані сучасною господарською практикою. Через те реальність виділення цієї групи нам видається дуже проблематичною. Таким чином приходиться прийти до висновку, що новий курс що-до сотворення обставин для оформлення соціальної групи антисовітського порядку дає дуже мало і зміни вносить мінімальні. В загальному і цілому ситуація лишається без змін в порівнянні з часом перед новим курсом.

В усі ці міркування необхідно внести лише одну поправку. Ми виходили з припущенням, що новий курс є вже завершеним етапом, що основні напрямні його являються визначеними. При стані несталої рівноваги, яка характеризує совітське життя, ручатися за завтрашній день трудно. Нові накази і нові декрети можуть в становище внести нові риси. Тоді, розуміється, відповідні поправки та нові зміни треба буде ввести в наші міркування.

* * *

Одну деталь виявлення нового курсу на Україні ми мусимо виділити окремо. Ми знаємо, що в останній час рівнобіжно із зростом антиселянської політики совітської влади на Україні старанно і пильно переводилася ліквідація українського автономізму, ліквідація роботи в обсягу творення української національної культури. Не може підлягати сумніву, що новий курс з його рівнянням на спеца закріпить на Україні в першу чергу спеців-росіян (маємо на увазі культуру, а не національність), яким належать величезна більшість командуючих становищ в совітському апараті. Свої антиукраїнські «єдино-неділимські» погляди, хоча б й під покровом комуністичної ідеології вони здобудуть можливість виявляти ще більш одверто і нахабно, ніж досі.

Новий курс в зв'язку з цим для України буде означати ще єдиний дальший етап в обороненню її в одну з складових органічних частин сталінської держави.

Москва сантиментів не знає. З того часу, як вона, завівши кріпачтво на Україні, одержала можливість мати од неї хліб, загравання з українською національною стихією кінчено безповоротно. І кожне нове розпорядження, кожен новий крок совітської влади має своє вістря скероване проти України.

В. С.

3 міжнародного життя

— Австрійський бунт та угорський атентат.

У середині Європі сталися дві події, одна — спроба державного перевороту в Австрії, вчинена правою організацією Heimwehr, друга — кривавий комуністичний атентат в Угорщині. Події на перший погляд не значні, але вони тяжко схвилювали міжнародню політичну опінію.

* * *

Про становище Австрії, як самостійної держави, доводилося не раз говорити на цьому місці. До війни Відень (два мільйони населення) та його околиці — німецькі провінції (чотири мільйони) — були центральним опорним пунктом великої дунайської імперії — Австро-Угорщини. Після війни цей пункт став — волею долі й договорів — маленькою німецькою державою. Але австрійці — німці лише походженням. Їх патріотизм був не німецький і не австрійський в локальному сенсі цього слова. Він нав'язаний був не до Відня та німецьких околиць його, а до цілої імперії, до її історичної династії. Династія зникла, імперія розвалилася на шматки, але старе почуття залишилося.

— «Ноги одрізали, а ревматизм зостався», — як казав один безногий ветеран. Так і у австрійців. Повернути старе становище наявно їм не по силі, а нав'язати патріотичний патос до того маленького і безнадійного державного шматочку, що залишився їм од колишнього територіального багатства, вони не вміють й не хочуть. Звідси — державна розпуска і, так мовити, ненаправна державна недбалість сучасної Австрії, яка обумовлює собою повну відсутність солідарності по-між її населенням. Відень — захоплений соціалістами, які дбають не стільки про державу, скільки про свою партію та про свій стан посідання, провінції — в руках націоналістів, які сплять і бачать лише одно — вирвати у соціалістів Відень, а що буде після того — не знати, не то відтворення Габсбургів, не то присідання до неіснуючої поки-що імперії Гогенцолернів.

Ця психологічна австрійська розкиданість збільшена на сьогодні ще найтяжчими економічно-фінансовими обставинами. Після війни в Австрії настала була інфляція, за нею впрост голод, і врятована країна була лише року 1922, коли на допомогу їй прийшла Ліга Націй, в інтересі якої було заховати цю державку на Дунаї. Після недовгої перерви настала там нова криза, — по зв'язку з загальною світовою, і на сьогодні маленька республіка має по-над 400.000 безробітних. Єдине, що залишалося — фінансова сила Відня, бо це місто й після війни затримало було за собою банкову гегемонію на просторах дунайського басейну. Але у зв'язку з фінансовим напів-банкротством Німеччини, збанкрутувала й австрійська банкова система, і навіть сам віденський Ротшильд, член вславленої європейської банківської династії, закритий свій столітній банк і виїхав з Відня, бо нема чого йому там більше робити.

Порятунок свій од усього того ще недавно вбачила була Австрія в об'єднанні з Германією, для чого і складено було славетний план австро-германської митної унії. Але, як відомо, од плану того обидві країни мусіли урочисто відмовитися у Женеві, бо їм те не було дозволено сильнішими на сьогодні державами. Не диво тому, що на цьому тлі вставали й встають ріжного року вибухи й «спроби», продиктовані розпукою — з одного боку, а з другого — надіями авантюрного порядку. За останніх десять літ такого роду спроб було кілька — монархічних, комуністичних і соціалістичних; зараз на чергу дня прийшла спроба Heimwehr'a.

Як відомо Heimwehr повстав в австрійських провінціях як організація, спрямована на боротьбу з віденськими соціалістами, які мали свою організацію Schutzbund для боротьби з правою провінцією Heimwehr (охорона батьківщини) — пряма антитеза Schutzbund'ові (союз охорони). Підтриманий з Германії гаєнкрейцерами, Heimwehr дуже скоро опанував селянським населенням австрійських провінцій і посилювався остільки, що вже рік тому назад серед його прихильників була мова про військовий «похід на Відень», аналогічний з колишнім походом фашистів на Рим.

Торік це скінчилося компромісом, бо соціалісти пішли на певні поступки, а голова Heimwehr'у дістав одну із міністерських посад. Цього року — 13 поточного вересня — зроблено було спробу цю думку перетворити в чин. Штирійський Heimwehr на чолі з своїм вождем адвокатом Пфрімером, проголосив повстання й вирушив був у похід проти Відня, де мав битися з озброєним червоним Schutzbund'ом. Але за Штирією з невідомих поки-що ближче причин не пішли другі провінції, а віденський уряд, дізнавшись про все це в час, вислав до Штирії своє військо, і ціла справа впала. До бою навіть не дійшло, бо д-р Пфрімер, з'орієнтувавшись в ситуації, дав наказ своїм загонам розійтися додому, а сам — од'їхав за кордон.

Справа впала, та організація Heimwehr'у зосталася непорушеною. Віденські соціалісти, що правда, ретельно клопочуть, аби вона була знищеною. Але австрійський уряд, такий близький до того самого Heimwehr'у врятувати чи зможе совісно взятися за це діло, і тому не виключено, що те, що не вдалося зараз, не буде повторено з успіхом завтра. Зловісну тінь на цілу справу кидає ще й та обставина, що до неї наявно були причасні і германські гітлеровці, які хотіли в Австрії зробити, так мовити, генеральну репетицію того, що їм у близькому майбутньому хочеться перевести на своїй батьківщині.

* * *

Угорська подія, що сталася в ніч на 13 вересня, має назовень цілком одмінний від австрійської характер. Вона зв'язана не з правими, а з лівими екстремістами, і метою її був начеб-то не політичний, а соціальний виступ. Зверху її риси такі. Недалеко від Будапешту на високому віадукі взірвано бомбою скорий міжнародній потяг. Катастрофа була страшною і потягла за собою кілька десятків жертв. Зразу-ж при досліді кинулася в очі, подібність цього факту до аналогічних залізничних катастроф, що сталися недавно в Германії та Польщі. Бомба на рейках того самого типу, ті самі вибухові речовини, ті самі приладдя, і все оте фабрикації германської,

польської та англійської. Знайдено на місці катастрофи й писаний документ, який цілковито виявив авторів, бо була то досить незграбна комуністична відозва, складена в оригіналі по російському і перекладена на угорську мову. У ній стоїть:

«Робітники, ми полегчимо ваше становище і доб'ємося від капіталістів силою того, що належить вам. Кожного місяця ви почувте про нас. Наші товариші розсіяні скрізь. Капіталісти від нас не втечуть. Вибухових річевин та бензину маємо досить»...

Підписано — «Перекладчик.»

Того перекладчика вже знайдено, — це такий Лепник, німецько-угорський комуніст, що стояв у службах московського комінтерну і працював у різних європейських країнах. Жертвами його стали не стільки капіталісти, яких у пстязі майже не було, а різного роду невинні люди, в тому числі і бідні угорські емігранти, що їхали за щастям до Америки.

Чому ареною своєї нової чинності московські люди вибрали між іншим Угорщину? Комуністичного руху в цій країні начеб-то немає, принаймні організованого. Бо-ж як відомо, після занепаду совітської республіки Бела-Куна в р. 1919, самий натяк на чин або навіть на переконання комуністичного порядку угорська влада переслідувала планово, нещадно і немилосердно. Але окремі потайні товариші Бела-Куна напевне там залишилися, так сам цей угорський «Ленін на час» напевно не забув ще своєї ганебної втечі з Буда-Пешту і горить почуттям помсти. А як раз це він, той самий Бела-Кун з якогось часу стоїть на чолі всіх комуністичних агентів у середній Європі, звідки, на думку Комінтерна, має розпочатися світова революція.

Для вибора Угорщини були у Москві й другі, чисто об'єктивні причини. Країна ця зараз живе під знаком подвійної економічної кризи: у містах збанкрутували банки і стали великі підприємства, по селах ударив неврожай. Перше сталося у зв'язку з кризою світовою, а особливо — германською; друге — тому, що, на диво дивне, благодатна угорська чорна земля не вродила хліба, бо цього літа панувала в країні сухимінь, в той час, як ціла Європа загибала од непереривних дощів. Біда ця переходить в Угорщині на тлі затриманого там у великій мірі середньвічного феодального порядку, дуже мало обмеженого угорською конституцією, застарілою і анти-демократичною. Країною править земельна аристократія, міста — навіть Буда-Пешт — не грають у ній ролі, селянська маса, заодсталася і споневірена, задихається на недостатніх клатках землі.

На чолі угорської влади на протязі останніх десяти літ стояв один і той самий граф Бетлен, людина ще не стара, але яка репрезентує довершено тип довоєнного угорського джентрі. Міністри тої влади — так само майже всі графи, навіть так звана опозиція в парламенті у великій мірі складається з графів, бо виборне право з одкритим голосуванням, обов'язкове у всіх сільських округах, закриває іншим соціяльним верствам доступ до парламенту. Угорські джентрі мають тверду руку і уміють утримувати порядок; духовенство їм в тому допомагає. Крім того завірили вони народ свій, що Угорщина з тим населенням, яке вона зараз має, і з тою територією, яка їй залишилася після війни, не має майбутности і не може існувати в добрі та в призвіллі, бо ж мала вона до війни 28 мільйонів, а тепер нараховує лише щось біля 9,5 міл.

Біда, угорська диктатура і політичне зневір'я народу не віщують нічого доброго на прийде. Поки-що в Угорщині панує спокій. Населення її слухняне і богобоязне. Біду свою виливає воно в церквах у молитвах, а на вулицях навіть у Буда-Пешті, серед дня можна бачити бідних людей, які прикрашають статую Божої Матері дрібними квітками і тут же на тротуарі на колінах в сльозах моляться перед нею.

Observer.

Хроніка.

З Великої України

— З'їзд лікарів со-
вітської України. В
Київі відбувся з'їзд терапевтів
совітської України, який відкрив
«ударник соціалістичної науки»
президент ВУАН А. А. Богомо-
лець. На з'їзді були присутні
також комісар народнього здоров-
ля сов. України — Канторович
та його заступник — Ліфшиц.

Доповідь на з'їзді зачитав Кан-
торович, який «закликав всіх ме-
дробітників по - большевицькому
взятися за виконання директив
партії, за перебудову всієї медич-
ної роботи лицем до виробництва,
до вимог робітників, колгоспни-
ків, за радянську червону медици-
ну». («Прол. Правда» ч. 207 —
12. IX).

— Провал осінньої о-
ранки і сівби. З огляду
на те, що селяне при існуючих
умовах не переводять повністю зяб-
левої оранки та осінньої сівби, со-
вітська влада на Україні видала
слідуюче розпорядження у ви-
гляді постанови Ради Народніх Ко-
місарів УССР:

«Зважаючи на те, що в цілому
ряді районів Полісся куркульські
елементи намагаються зірва-
ти заходи що до виконання пла-
ну осінньої сівби та зяблевої
оранки, — Рада Народніх Комі-
сарів УССР ухвалила:

1. Надати районним вико-
навчим комітетам і міським радам,
виділеним в окремі адміністра-
тивно-господарчі одиниці, право
відбирати від куркульських гос-
подарств у районах Полісся, ще
злісно зривають сівбу, землю та
конфіскувати с.-г. реманент і ко-
ней, передаючи ці землі, реманент
і коні колгоспам.

2. Що до інших господарств,
які під впливом куркулів навмис-
но не виконують планових зав-
дань... — відбирати від тих гос-

подарств землю, передаючи її кол-
госпам. Для обробітку землі, яка
переходить від господарств, що
навмисне не виконують планових
завдань осінньої сівби і зяблевої
оранки, використовувати тяглову
силу, насіння і реманент зазна-
чених господарств на умовах та
за розцінками, що їх визначас
районний виконавчий комітет або
міськврда. («Прол. Правда» ч.
206 з 11. IX).

— Хлібозаготівлі. Хлі-
бозаготівлі большевики переве-
дять на Україні в такий спосіб,
щоб найбільше зруйновати «ін-
дивідуальні» господарства. Селя-
не, які ще не вступили до колгос-
пів ставляться в такі умови при
цих заготівлях, що їм часом вигід-
ніше хліба на полі зовсім не збі-
рати, і тому селяне іноді зали-
шають хліб на корні напризво-
ляще. («Прол. Правда» ч. 200 з
4. IX).

— В колгоспах. В кол-
госпах на Україні не прививають-
ся порядки, яких собі бажали б
большевики. «Ряд колгоспів на-
магається підчас обмолоту, під-
павши під впливи куркульської
агітації, розподілити частину вро-
жаю. С також випадки, коли кол-
госпний хліб розбирали по окре-
мих господарствах». Закладаючи
такі ненормативні соціалістичні адміні-
страції колгоспів, «Наркомпо-
стачання УССР» говорить, що це
«куркульська робота» і що управи
колгоспів «не досить зрозуміли,
що деякі елементи класової бо-
ротьби, що є в колгоспах, загос-
трюються саме підчас виконання
хлібозаготівельних планів» та проп-
онує організувати «рішучу бороть-
бу з куркульськими виступами»
по колгоспах. («Прол. Правда»
ч. 200 з 4. IX).

— Брак палива. Па-
ливна криза так гостро відчу-
вається на Україні, що совітська
влада мусіла призначити особого

уповноваженого для догляду за споживанням палива. Цей уповноважений наказав ріжним установам та промисловим підприємствам зайнятися передусім «самозаготівлею» дров та торфу. Що до житлових приміщень, то їх заборонено опалювати до 1 листопада. Помешкання крім того не можна буде опалювати більше, як на 16^о С. При електричному освітленні не можна в помешканнях світити сильнішими лампками, а сходи, подвали і т. п. можна надалі освітлювати лише на половину проти теперішнього освітлення. («Прол. Правда» ч. 204 з 9.IX).

— **С в і т ь с ь к а г о с п о д а р к а.** З Білої Церкви до Миколаєва для перегрузки на пароплав і відправки закордон надіслали большевики 49 вагонів цукру. При прибутті цього цукру до Миколаєва виявилось, що його було навантажено у мокрі, брудні вагони і він увесь був промочений. Закордон такий цукор відправляти було неможливо і треба було заплатити за перестой чужоземного пароплава, який в Миколаєві на той цукор чекав. («Прол. Правда» ч. 205 з 10.IX).

З життя укр. еміграції

В Польщі

— В Українському Воєнно - Історичному Т-ві. Управа Т-ва, що її обрано на 2-му з'їзді Т-ва 15 серпня с. р. в Українській Станиці при м. Каліші, на своєму першому засіданню 18 серпня уконституовалася в такий спосіб: ген. штабу ген.-хор. М. Безручко — голова, ген.-шабу ген.-хор. В. Змієнко, заступник голови, інж. В. Яновський — скарбник, підполк. Науменко — секретарь і полк. Мих. Садовський, редактор органу Т-ва «За Державність».

Ревізійна Комісія Т-ва: ген.-штабу ген. хорунжий В. Куш, — голова, полк. В. Мазюкевич — член - секретарь і підполк. М. Харитоненко, член Комісії.

Нова Управа зараз же по прийняття справ Т-ва приступила до остаточного виготовлення підгото-

влених попереднім складом Управи матеріалів до друку в 3-ому збірникові «За Державність», який в більшій своїй частині буде присвячено Другому Зімовому Походу в р. 1921 та розстрілу 359 героїв - мучеників у Базарі. В цій частині збірника знайдуть місце праці: сотн. Шпілінського і Битинського, пані Оксани Печеніг та учасників походу: сотн. Кашенка, підполк. Рембаловича, інж. Яновського, полк. Чижевського, полк. Чорного, бл. пам. сотн. Зоренка, полк. Тобілевича.

Крім матеріалів, що їх буде видруковано в 3-ому збірникові «За Державність», Управа Т-ва випустить особим виданням матеріяли, дотичні згаданих подій, під назвою «Базар», що буде багато ілюстрований мапами, схемами, малюнками, світлинами і портретами учасників.

З цією метою Управа Т-ва просить учасників походу надіслати їй згадані матеріяли для ліпшого ілюстрування цієї славної, хоч і сумної події з нашої боротьби.

Ще Управа старого складу заініціювала справу обходження десяти річниці геройської смерти лицарів - мучеників у Базарі, для чого zorganizувала при Т-ві спеціальний Комітет по Вшануванню пам'яті 359 в десять річницю їх мученицької смерти в Базарі, до складу якого входить Управа Т-ва і ряд молодих активних наших військовиків.

Програм урочистости має складатися з парастасу 29 листопада і урочистої жалібної академії з рефератом на тему листопадових подій 1921 року, а крім того мають бути виставлені ілюстрації, мапи, схеми то-що.

В Швейцарії.

— З українського наукового життя. 25-29 серпня б. р. в Женеві відбувся 2-ий Міжнародний Конгрес Мовознавців. На цьому конгресі з рамени Українського Наукового Інституту у Варшаві взяв участь проф. Р. Смалъ Стоцький, який виголосив доклад на тему: Принципи словотвору українських інтерекцій.

З газет

— Праця ГПУ за кордоном. «Час» (13. IX с. р.), що виходить в Чернівцях, подає звістку такого змісту:

У Париж післано двох агентів ГПУ, найбільше знайомих з українськими справами й які зовсім вільно говорять по українськи.

Усі дипломатичні представники совітів за границею одержали інструкції про необхідність боротьби проти українського національного руху за границею. В інструкціях указується, що головними гніздами української пропаганди являються емігрантські центри в Женеві, під головуванням Андрія Ливицького й в Парижі під проводом Шульгіна.

Бібліографія.

Ukraine. Quaderni à cura di Mlada Lipovetzka. Torino.

Недавно появилася перше число неперіодичного часопису італійською мовою під назвою «Україна», в якому пані Млада Липовецька подає взірці українського письменства та дуже добрі нариси української історії, історії української літератури, життя спс Тара-

са Шевченка і дуже влучне пояснення термінів: Русь, Мала Русь і Україна. Правда похвала належить пані М. Липовецькій за цей її почин та дуже добрі переклади творів Шевченка, яких запевне в слідуючих числах буде більше. Без сумніву це видання буде мати пропагандне значіння і дасть змогу італійському читачеві зазнайомитися з творами нашого національного поета-пророка та елементарними даними про Україну. N. N.

Лист до Редакції.

До Редакції тижневика «Тризуб» в Парижі.

Високоповажний Пане Редакторе!

Дозвольте через Вашу поважну часопис висловити найщирішу подяку всім тим інституціям і особам, що вшанували своєю присутністю, а чи прислали привітання з нагоди 10-ої річниці існування таборової гімназії імені Т. Шевченка в Українській Станції при м. Каліні.

Прошу прийняти вислови моєї глибокої до Вас пошани

Зіктор Андрієвський
Директор Гімназії ім. Т. Шевченка в Українській Станції.
18. IX. 1931.

Зміст

— Париж, неділя, 27 вересня 1931 року — ст. 1. — О. Ш у л ь г и н . На політичні теми. IV. — ст. 3. — О. Д. Підполковник Олександр Веденський — ст. 5. — М и х . Садовський. Поручник Зоренко Дмитро — ст. 7. — В. С. З життя й політики — ст. 8. — О в с е р - в а т о г . З міжнародного життя — ст. 11. — Х р о н і к а : З Великої України — ст. 14. — З життя укр. еміграції: В Польщі — ст. 15. — В Швейцарії — ст. 15. — З газет — ст. 16. — Бібліографія — ст. 16.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Педагог — Коштер. Адміністратор: Іл. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins. Paris XIII.